

God is Goed

Gen 44 18 - 45 15 - Józef (4) 25.9.'22

Happy Endings

Wie de film 'The Lord of the Rings' wel eens gezien heeft,
Weet dat de film eindigt met een heel aantal happy endings.
Geweldig, gewoon; het komt helemaal goed.
Vrienden ontmoeten elkaar in een lichte, warme en veilige omgeving.
Een enorm contrast met de angst en de donkere ellende nog maar pas
daarvoor.
Zelfs dood gewaande vrienden sluiten elkaar in de armen.

Vaak zijn films met een happy end slechte films
Maar een goede film met een gelukkig einde,
kan me ongelooflijk ontroeren.
Die raakt aan iets dat heel diep zit.
Veel meer mensen hebben dat, denk ik [heb ik gelijk?]
Je voelt de tranen achter je ogen branden.
Maar je geeft het niet altijd toe natuurlijk.

In de preekpool-ploeg van afgelopen week,
was dat het eerste dat gezegd werd:
wat een groot en heftig drama is dit!
Stel je voor dat je het weer voor de eerste keer leest:
de spanning en de angst stijgen eerst tot een griezelige hoogte.
En komen dan weer tot rust in een ongelooflijk mooi slot.
Een echt happy end!
Eén van de mooiste uit de hele Bijbel.
Zo eentje die je in de beste films kunt zien.
Die aan iets heel dieps raken.

De Geest van God maakt ons vandaag opnieuw getuigen
van de geschiedenis die God gaat met zijn mensen -zijn volk-
in de oergeschiedenis van dat volk Israël.
Toen Israël nog een gezin was.
Alles komt méér dan goed.
Zodat je kunt zeggen: 'Ja, God is Goed, voor Israël.'

Waar raakt deze geschiedenis aan de onze?

...

1. Aangevochten waarheid

(a) 'God is Goed', schuurt bij veel mensen

"Ik ben kerkelijk grootgebracht, maar ik kan niet meer geloven in een god die niets doet aan de ellende in de wereld."

En dan volgt een levensverhaal dat er niet om liegt:

Als kind in een Jappenkamp. Vader vermoord. Vreselijke dingen gezien in dat kamp. Moeder hertrouwd in Nederland met de verkeerde man.

Geen van de stiefdochters is veilig voor hem.

Zij trouwt gelukkig met een goede man.

Maar hij is geen goede zakenman

Ze gaan twee keer failliet.

En God? ..."God houdt zich doof!", zegt ze.

God is Goed? Nou zeg kijk, eens om je heen:

Syrië, Oekraïne, Oost-Afrika, Pakistan...

Waarom doet God niks."

...

Ja, wat zég je dan?

(b) Ook als je christen bent, kan de ellende je diep raken.

Dat komt juist omdat je -ook door God- zo precies weet wat goed is.

Veel meer dan dat: je weet het niet alleen,

je wilt het ook zo.

Het is uitgegroeid tot een diep verlangen in je,

het verlangen: 'Dat het allemaal helemaal goed komt.'

Dat verlangen heeft God zelf in je gezaaid.

Niemand kan zich verzoenen met ellende,

zonder heel veel kwijt te raken aan perspectief.

Sommige leggen zich er wél bij neer"

"Zo is het leven nu eenmaal.

Ik moet er maar aan wennen."

Maar wat héb je dan nog voor leven?

Wie God hebben leren kennen kunnen zich er niet bij neerleggen.

Kunnen ook niet begrijpen waarom dingen dan toch gebeuren.

God is toch Goed (met een hoofdletter!)

Voor sommigen wordt dat een vraag.

(c) Alles komt goed, want God is Goed,
is een aangevochten geloof.
Bijna iedere christen krijgt het vroeger of later benauwd.
Is God goed?, maar...
Maar daarnaast laat dit stuk van het verhaal van Jozef ons nu juist zien:
God is Goed, dat is geen simpele waarheid!
Maar het is wel de waarheid!

2. De Grote Redding

(a) Ik denk dat wij vaak akkoord gaan met een kleine redding.
'Als ik maar weer beter wordt', maar niemand wordt voor altijd beter.
'Als we maar genoeg gas hebben deze winter', fijn als dat zo is.
Maar hebben we dan volgend jaar ook genoeg energie? En het jaar
daarna?
Voor welke termijn hebben we eigenlijk echt garanties?
Wie is de volgende machthebber die zich laat gelden?
Kijk eens terug in de geschiedenis: je ontwaart een enorme rij
machthebbers die zich hebben laten gelden.
Afgewisseld met hongersnoden, pandemieën, aardbevingen,
vulkaanuitbarstingen.
'Als we deze winter de boodschappen maar kunnen betalen!'
Ik garandeer je dat die vraag nog wel een aantal keren weer terug komt in
ons leven.

Stel je voor dat Ruben Jozef uit die put had kunnen halen,
voordat ze hem konden verkopen.
Er was een hoop ellende voorkomen voor Jozef!
Maar het had verder niets veranderd.
De verhoudingen zouden nog steeds verstoord zijn geweest.
En dat had misschien wel weer heel andere moeilijkheden gegeven.
Of stel je voor dat Jozef zijn broers met het graan in vrede naar huis had
laten gaan.
Waren ze ook gered geweest.
Maar verder was er niets veranderd.
Jozef moest voor altijd zijn familie missen.
De broers waren met het graan én met hun schuld weer terug gegaan.
Diep weg verscholen in hun hart.
"Praat er maar niet meer over!"
Dat zeggen wij vaak hè.

Maar dat helpt ons niet echt.

De familie Israël zou dan voor altijd een disfunctionele familie gebleven zijn. Een gezin waarin de leden geheimen voor elkaar hadden.

Diep weggestopte ellende, waar ze maar mee moesten leren leven.

Niemand kon hen er immers van redden.

Ze zouden genoeg te eten hebben gehad.

En het zo overleefd hebben.

Maar wat voor leven is dat dan?

Al die andere zorgen zouden gebleven zijn!

En de toekomst van het volk van God - Israël- zou er maar slecht uitgezien hebben.

(b) Józef benoemt wat er nu gebeurt is tussen hem en zijn broers als: een grote redding (45,7) (zo staat het er woordelijk)

In onze vertaling:

*7 God heeft mij voor jullie uit gestuurd om jullie voortbestaan op aarde veilig te stellen; **zo wilde Hij veel levens redden.***

Dat is niet alleen dat de familie te eten zou hebben tijdens een grote hongersnood. Dat is een kleine redding.

Het gaat veel dieper, de grote redding is dat het disfunctionele gezin van Jakob zich weer met elkaar zou verzoenen.

Echt, diep en werkelijk met elkaar verzoenen.

Toen Laban Jakob bedroog door hem Lea tot vrouw te geven in plaats van Rachel haar zus, van wie Jakob hield, was er iets scheefgegroeid in het gezin.

Jakob beschouwde alléén Rachel als zijn vrouw (44,27), hoewel hij ook met Lea getrouwd was.

Hij beschouwde Rachels kinderen alléén als zijn kinderen,

Hoewel hij ook kinderen bij Lea had, zijn oudste kinderen zelfs.

Zelfs had hij kinderen bij twee slavinnen.

Een gevolg van de concurrentie tussen zijn twee vrouwen.

Jakob maakte onderscheid in zijn gezin en verwondde de anderen in zijn gezin diep, door hen niet de plaats te gunnen die ze wel hoorden te hebben.

Zo was er haat en onmin gegroeid dat als een splijtzwam werkte.

Vader had openlijk voorkeur voor Rachels kant van het gezin.

De zonen waren concurrenten van hun vader en van elkaar geworden.

Dat leidde tot bedrog en poging tot moord.

Zó was Jozef als slaaf in Egypte terecht gekomen.

Dat kan gewoon niet, helemaal niet in *dit* gezin.
Israël is immers de hoop van heel de wereld.
Als Israël geen toekomst heeft, wie dan wel?

Twee en twintig jaar had dit gezin nu met verdriet, wroeging en gemis moeten leven.

Het had hen gelouterd en veranderd.
Die tijd hadden ze kennelijk nodig.
Het diepe verdriet van hun vader ontstaan door hun schuld,
had als een zuur hun haat en wroeging weggevreten.
Meer dan twintig jaar hadden ze moeten aanzien hoe het verdriet Jakob verteerde.
Toen pas beseften ze de consequenties van hun daad.

De zonen, de toekomst van Israël,
verzoenen zich hier op indrukwekkende wijze.
Ze zijn echt veranderd.
Luister eens naar het pleidooi van Juda (44,16 e.v.)
Een van de mooiste in de hele Bijbel.
Hij legt hier zijn hart op tafel.
Hij belijdt hun schuld,
pleit voor zijn broertje Benjamin,
En komt op voor zijn vader:
"Doe hem niet nog meer verdriet aan!
Hij zou het niet overleven."
Wat een verschil!
Diezelfde Juda die destijds had voorgesteld om Jozef te verkopen.
Hij is nu een anders mens.
En Józef? Józef ook!
Jozef heeft geleerd te dienen onder slechte omstandigheden.
Als slaaf, als gevangene en nu ook als de rechterhand van de Farao
En boven alles had hij God leren dienen.
Ja, hij zette zijn broers onder druk om te ontdekken hoe zij nu waren,
Misschien heeft hij nog wel even aan wraak gedacht.
Maar nu hij ziet hoe zijn broers vol wroeging zijn,
hoe ze voor elkaar en hun vader opkomen.
Nu kan hij -dienaar van God - het ook met Gods ogen zien.
En zich met hen verzoenen:

“God heeft Mij voor jullie uitgestuurd.
Maak jezelf geen verwijten.”
Dit is groter dan wij allemaal.
Wat een hemelse wijsheid is dit!

Dit is een veel grotere redding dan alleen de redding van de hongerdood.
Hier zijn mensen tot op het bot veranderd.
Ja, God is Goed geweest voor Israël.
En ook voor ons, want Israël betekent ook onze redding.
Dag zag je toen ook al:
de hele toenmalige wereld had toch te eten door Jozefs plan.
Er is weer perspectief voor Israël, perspectief voor de volken.
Daarvoor was deze omweg kennelijk nodig geweest.
Ja, God is goed geweest voor Israël.

3. Gods ‘goede leiding?’

(a) “God heeft mij voor jullie uitgestuurd!” (45,7)
is achteraf wel een mooie gedachte.
Maar als je door gaat denken!
Had God zijn doel niet anders kunnen bereiken?
Zonder die onderlinge moeite,
zonder die moeilijke weg voor Jozef,
zonder al dat verdriet en al die wroeging?
Ja, als je nog verder vooruit kijkt.
Zonder alle moeite die nog komt in Egypte,
Zonder die omweg via Egypte.
Jozef gaat uit van Gods leiding in hun leven. Maar de levens van zijn
vader, broers en van hemzelf laten zien dat het nooit een eenvoudige
verklaring achteraf is.
Als wij simplistisch Gods leiding op elkaar toe gaan passen, dan
kunnen wij elkaar diep verwonden.
“Je moet maar denken God...” en dan volgt er een verklaring.
Ja, Gods leiding is goed, want God is goed!.
Ze brengt ons op onze bestemming,
maar het voert ons soms wel langs vreselijke, diepe en donkere
dalen...
Als het aan ons gelegen had waren we daar nooit doorheen gegaan.
Het is simplistisch om te zeggen: “God zag dat jij dat nodig had.”
We kunnen Gods leiding nooit simpel verklaren.
Er blijft altijd tenminste één vraag over,

net zoals de olie in de kruik van de weduwe van Sarfath.
Wij krijgen Gods leiding niet verklaard of gemakkelijk aanvaard.
Maar dat wil niet zeggen dat die er niet is
en ook niet dat God niet Goed is.

Mijn meeste blijmoedige oom Jan had een zwaar leven. Hij en tante Neel kregen vijf kinderen, maar drie waren er zwaar geestelijk gehandicapt. Hij maakte twee kerkscheuringen mee. Tante Neel kreeg een herseninfarct en was tien jaar sprakeloos aan een rolstoel gebonden. Hij maakte die tien jaren niet meer mee omdat hij longkanker kreeg en nog eerder dan mijn tante zou sterven. Voor zo'n leven is geen simpele verklaring achteraf. Oom Jan, een predikant, zei: "het onheil is over mij besloten." En toch twijfelde hij niet aan de goedheid van God. Hij had wel zijn vragen. "Als ik in de hemel kom ga ik eerst naar de Heer Jezus om Hem te bedanken voor wat Hij voor ons heeft gedaan, dan hoop ik Bach te ontmoeten om hem te bedanken voor alle mooie muziek maar dan ga ik terug naar God en zal Hem vragen: "Nu moet U me toch eens uitleggen... Gods leiding is niet simpel voor ons.

(b) Maar onze verlossing is dan ook niet simpel!

We moeten niet zozeer van iets buiten onszelf verlost worden: van ziekte, van honger, oorlog, armoede, natuurgeweld enz.

Nee, we moeten verlost worden van iets in onszelf en van onszelf: van onze neiging kwaad met kwaad te beantwoorden, Van die verlangens die soms tot onbeheersbare en onverzadigbare lusten zijn uitgegroeid.

Van jaloezie, van onze verongelijkheid, van egoïsme, Van wrok die ons ziek maakt, van woede die ons bestaan verduistert... ga zo maar door.

Gods verlossing is niet simpel.

De geschiedenis van Jakob, Jozef en zijn broers laat zien hoe diep die moest gaan en ook hoeveel wij zelf ook mede-verantwoordelijk zijn voor de ellende in ons leven.

Wij moet niet alleen van onze omstandigheden, maar ook van de donkere kanten in onszelf bevrijd worden, niet zelden mede veroorzaakt door wat onze medemensen ons aangedaan hebben of wij onze medemensen.

God verlossing is niet simpel.

- (c) God wil ons werkelijk helemaal verlossen.
Niet alleen van onze omstandigheden,
maar ook van de donkere kanten in onszelf.
Daarvoor is een Grote Redding nodig.
Voor ons als mensheid.
Je zou kunnen zeggen:
de mensheid is een grote, disfunctionele familie.
Kijk maar eens wat we elkaar aandoen.
Maar wij zijn ook persoonlijk disfunctioneel.
Dat zit diep in onszelf.
Dat raakt ons diep. Diep in onze moeite.
Maar als God dan iets goeds met ons bereikt:
-dat kunnen we ook tussendoor al meemaken-
dan raakt ons dat in onze diepste verlangens.
We voelen de tranen achter onze ogen branden
Wat een happy end, wat een geluk!
Eindelijk bevrijd!
Een Gouden Moment.
God heeft daar alles voor over.
Want God is Goed.
Ook als wij Hem niet begrijpen.
Brengt Hij ons naar het echte happy end.

Amen.

© Wieb Dijksterhuis, 25 september 2022.